

Bülten

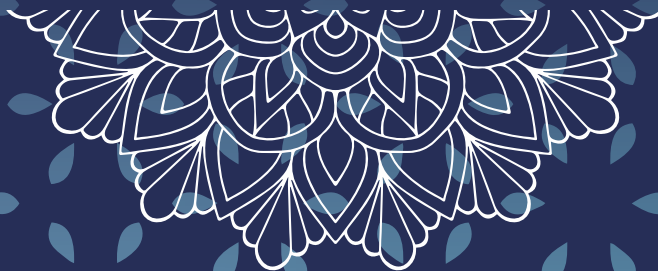
2016 - 2017

www.marufvakfi.org

MARUF VAKFI

İSLAM EKONOMİSİ ENSTİTÜSÜ

MARUF VAKFI
İSLAM EKONOMİSİ ENSTİTÜSÜ

2. MARUF VAKFI KURULUŞ FİKRİ

3. EDİTÖRDEN

4. TOPLANTILAR

5. AÇILIŞ MERASİMİ

6. ZİYARETLER

7. PERİYODİK DERSLER

8. İSLAM EKONOMİSİ DÜŞÜNCE OKULU

Sıtkı ABDULLAHOĞLU

Sercan KARADOĞAN

Hakan KALKAVAN

11. İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

Prof.Dr. Ekrem DEMİRLİ

Mustafa İSLAMOĞLU

Yrd.Doç.Dr. İshak ARSLAN

Prof.Dr. Bekir KARLIĞA

Prof.Dr. Sabri ORMAN

Kavram Müzakereleri:

Hakan KALKAVAN - Sercan KARADOĞAN - M.Akif BERBER - Ozan MARAŞLI

20. İSLAM İKTİSAT TARİHİ

Doç.Dr. Faruk BAL

Doç.Dr. Hakan SARIBAŞ

23. KÜTÜPHANE - WEB SİTESİ - UYGULAMALI İKTİSAT

24. YAYINLARIMIZ

Maruf Vakfı Kuruluş Fikri

MARUF VAKFI, hayatın en gerçek ihtiyaçlarından neşet ederek hayat bulmuştur. Vakfın kuruluş serüvenindeki en önemli hareket noktaları, tam anlamıyla pratik şartların zorladığı ve aranan çözümlerin bir türlü tatmin edici seviyeye ulaşamamış olmasıdır.

Yaşadığımız hayat içerisinde oluşmuş olan düzenler, Müslüman zihin için büyük bir karmaşa ve dağınıklık sunmaktadır.

İslam dinine mensup olmak, kendi içinde büyük bir tutarlılığı ve bütüncüllüğü zorlamaktadır. Zira en temel ilke olan TEVHİD ilkesi, bu anlamdaki birliği, bütünlüğü ve hakiki bir varoluş anlayışına tabi olmayı icbar etmektedir.

İslam, inanışta ve yaşayışta bir parçalanmayı, bir seküler telakkiyi ya da bir laik telakkiyi kabulü imkânsız kılmaktadır.

Nitekim bir iş adamı örgütlenmesi olan ASKON bünyesinde mensupların ürettiği sorular ve onlar için aranan cevaplar, büyük bir paradoksun tezahür etmesine ya da derin bir yüzleşmeyle karşı karşıya kalınmasına sebebiyet vermiştir. Zira 21. Yüzyılda hayatın birçok alanında kurulan egemenliklerin temel normlarının Batılı olduğu bir düzlemi yaşayan Müslüman bir kimlik, kendi özelinde İslami bir çerçevede işlerini yürütmenin yollarını aramaktadır.

Bu kapsamda sorular sorular bu mealde, aranan cevaplar bu çerçevede olmuştur. Ancak görülmüştür ki ne sorular İslam'ın o muhteşem bütüncüllüğünü ifade edebilmiş ne de çözümler ona mümasil olabilmıştır. Çabalar sadece, arızı, geçici, eklektik ve “zaruret fıkhi” denen bir düzlemde öteye geçememiştir. Öyle bir zaman gelmiştir ki, artık zaruret fikhinin ürettiği geçici çözümler, insanların zihninde kalıcı hüviyet kazanmıştır.

Bu durum birden fazla mahzuru bir arda bulunduran bir özelliği barındırır olmuştur. Adeta hem ekonomik gerekler için uyumsuzluk hem de İslami anlamda tutarsızlık alenen ortada arz-ı endam eder olmuştur. İşin özü, bu sürdürülemez bir çelişkidir. Bu yüzden birileri harekete geçmeli ve daha kalıcı çözümler üretme peşinde olacak sorumluluklar üstlenmelidir dedik ve başladık.

Artık yeni bir kısım imkanlar oluşturmak ve İslam'ın ekonomik hayatla ilgili önerilerini en derin haliyle, en entelektüel biçimlerde ve en kendisine yaraşır hassasiyetle ortaya koymak zamanı gelmiştir diye düşündük.

Yani tam olarak inandığımız değerimiz, dinimiz bize bu konuyla ilgili olarak ne söylemektedir. Kendi orijinalitesiyle bu gerçeği ortaya çıkarmak ve artık Müslümanlar için daha tutarlı bir hayata katkı sunmak gereklidir ve biz de buna bir nebze destek verebiliriz diye düşündük.

Son derece kıymetli bir ekip bu düşünceye inandı, bu çabaya omuz verdi, yüreklendirme yaptı, gönül verdi.

Harekete geçme kararı verdik. Neyi yapabileceğimizi gözden geçirdik ve bir vakıf kurarak onun bünyesinde oluşturacağımız akademik faaliyetlerle bu işe başlayabileceğimizi gördük. Böylece, MARUF VAKFI böyle bir düşüncenin, heyecanın ve idealin yansıması olarak hayat buldu.

Maruf Vakfı'nın kuruluş sürecinden geçen zaman dilimi içerisinde ilk başlarda ülkemizde hiçbir üniversitede bu anlamda İslam Ekonomisi bağlamında bir faaliyet gözüküyordu. Akademik camianın bu konuya ilgisizliği önemli bir problem olarak önümüzde duruyordu. Zira akademik olarak kurumsallaşmış, okul/ekol oluşturabilmiş bir yapının mevcut sorunlarımızın çözümünde önemli bir adım olacağına, bir yandan da zihni derinleşmenin yapılmadan bu konunun işlenemeyecek olduğuna inanıyorduk. Bu maksatla bu alanda akademik eğitim-öğretim faaliyetleri de dahil olmak üzere geniş kapsamlı bir çalışma programının yürütülmesinin elzem olduğuna karar verdik.

Bu mevcut durumun zorlamasıyla, akademideki bu boşluğu ve insanların arayışını doldurmak amacıyla Vakfın fiziki olarak da oluşturulması sürecine hız verdik. Asli kaynaklarımız Kur'an ve sünnetten başlayarak bir okuma ve analiz sürecinin bu konudaki farklılığı ortaya koyacağına inanarak Kur'an merkezli bir çalışmayla başlayan ontolojik sorgulama ve temellendirmeyi sünnet ile de destekleyecek bir müfredat içinde çalışmaya başladık. Bu ontolojik yapılandırmaya ilave olarak tarihsel süreç, fıkhi yaklaşımlar, güncel ekonomi-politik sorunlar, çağın gereklilikleri ve ihtiyaçları gibi ekonomik hayatın bütününe kuşatacak ve kapsayacak her konuda müzakere etme ve bu konularda düşünce ve fikir üretmeyi gündemimize aldık. Bu amaçla iktisat disiplini içinden gelen arkadaşların yanı sıra iktisadın alt disiplinleri ve sosyoloji, tarih gibi farklı sosyal bilimlerden arkadaşların katılımıyla geniş ölçekte bir okuma, araştırma ve müzakere zeminini sürekli olarak diri tutmaya gayret ettik.

Sonuç itibarıyla Maruf Vakfı çatısı altında eğitim-öğretim ve araştırma temelli bir yapı kurmaya çalıştık. Umarız, hayırlı işler yapabilmek, doğru sorgulamalarla Kur'an ve sünnet merkezli yeni bir ekonomi modelinin temellerini atabilmek mümkün olur.

Editör'den

Elinizdeki bülten, okuyucuyu; fikri hazırlığının daha eskilere dayandığı, resmi açılışı ise geçtiğimiz yıl yapılan Maruf Vakfı'nın faaliyetleri hakkında bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. İslam Ekonomisi çalışmaları için ilmi ve ameli zemin oluşması amacıyla kurulan vakfın bünyesinde bir yılda verimli çalışmalar yapıldı. Bunları kronolojik bir sıralamadan ziyade kendi içinde birbirini takip eden faaliyetler şekilde tasnif ettik. Bu tematik bölümlerde vakfımızın açılış merasimi ve kurucular toplantısına dair havadis ilk sırada yer almakta. Bir sonraki bölümde vakfın kuruluşundan önce başlayan ve ilk aşaması tamamlanma noktasında olan "Kur'an ve Ekonomi" derslerine dair bilgilendirme notu bulunuyor. Umuma açık bir şekilde uzun bir süredir devam eden "İkmal Dersleri'ne" de bu bölümde değinilmiştir. Sonraki bölümde genel olarak başındaki akademisyen adaylarına ufuk sağlaması hedefiyle düzenlenen ve "İslam Ekonomisi Düşünce Okulu" başlığıyla devam eden aylık oturumlar hakkında bilgi verilmiştir. Vakıf bünyesinde sürdürülen ve daha çok lisansüstü düzeydeki araştırmacılara hitap eden "İslam İktisat Felsefesi" üst başlığıyla Çarşamba günleri devam eden çalışmalardan bir sonraki bölümde bahsedilmiştir. Bu çalışmalar uzmanlardan özel seminerler, kavram çalışmaları üzerine sunumlardan müteşekkildir.

Mevcut ilmi birikimin ortaya çıkarılması yolundaki uğraşlarımız da kütüphane oluşturma projelerimiz bünyesinde sürmektedir. Bunlardan ilki, İslam Ekonomisi üzerine yazılmış olan ikincil literatürün elektronik ortamda toplanıp bibliyografya bilgisi ile takdim edileceği bir "Dijital Kütüphane", ikincisi de modern öncesi dönemde Müslüman ulemanın İslam Ekonomisi'ne değinen yazılarının ortaya çıkarılıp temin edildiği "İslam İktisadi Düşünce Tarihi – Alimler ve Eserler" projesidir.

Bütün bunların yanında, sonraki bölümde internet sitemize dair bilgilendirmenin olduğu bölüm gelmektedir. Sitede telif yazılar ve diğer dosyalarla birlikte, İslam Ekonomisi üzerine dünyada ve ülkemizde eğitim veren kurumları ve süreli yayınları takip edip, alanla alakalı taslak bir bibliyografya hazırlamak gibi çeşitli içeriklerle zenginleştirdik.

Sonraki bölümde, İslam Ekonomisi alanındaki araştırmacıların edinmesi gereken teknik bilgileri temine yönelik başlattığımız faaliyetlerin bir cüzü olan "Uygulamalı İktisat" dersimize dair bilgi verilmektedir.

Bültenimizi yayınlarımız bölümü ile hitama erdiriyoruz. Bahar döneminde basımı yapılan ve alanın önemli makalelerinin tercümesiyle birlikte telif bir makale de içeren ikinci kitabımız "İslam İktisat Düşüncesi: Birikim ve Yönelim" in tanıtım toplantısına dair bilgilendirme notu bulunmaktadır.

Maruf Vakfı, İslam Ekonomisi alanında söylenmesi gereken yeni şeylerin olduğu düşüncesiyle kuruldu. Türkiye'de bu alana teveccüh artıyor iken ilmi bir dikkat ve usulle yapılacak çalışmalar hayati önemi haizdir. Bu çalışmaları yapmak için de sağlam bir temel kurulmalı ve öncelikler iyi belirlenmelidir. Mevcut durum göz önüne alındığında mesele; hızlıca çağıldayan akıştan kopmamak anlamına geldiği gibi, belki de daha da önemli olarak bu alana dair söylenecek sözlerin ve önerilerin iyice tartılmış ve gerekçelendirilmiş olması gerektiğidir. Bu anlamda vakfımız bünyesindeki faaliyetler de ilmi sorumluluğu taşıyan emin adımlar olma amacındadır. Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

TOPLANTILAR

Kurucular Kurulu Toplantısı (26.05.2016)

26 Mayıs 2016 tarihindeki bu ilk toplantıda, Maruf Vakfı ve bünyesindeki **İslam Ekonomisi Enstitüsü**, kurucular kurulu üyelerine tanıtıldı. Program Vakıf Başkanı Adnan Danışman'ın selamlama konuşması ile başladı. Danışman: "İnanıyorum ki bu vakıf kısa sürede akademik çevre içerisinde tanınacak ve İslam Ekonomisi ile ilgili sorunlarda referans olabilecek niteliğe erişecektir. Zira İslam coğrafyasında kopmuş olan entelektüel çalışmalara yeniden dönmemiz ve yeniden üretimlerde bulunmamız gerekiyor" dedi.

Daha sonra Maruf Vakfı **İslam Ekonomisi Enstitüsü Başkanı** Sıtkı Abdullahoğlu; vakıf bünyesinde hayata geçirilen **İslam Ekonomisi Enstitüsü** ile ilgili yaptığı sunumda; işe başlama gerekçelerini; fıkhi sorular ve cevaplar, günlük ihtiyaçların zorlayıcılığı, İslamın bütüncül mentalitesi ve Müslümanlar için ekonominin ibadetin önemli bir parçası olduğu şeklinde ifade etti.

Hedeflerinin, İslam'ın ekonomik ilke ve prensiplerinin en doğru şekilde tespit edilmesi ve güncel dille ifade edilmesi, İslam'ın her çağda yaşanabilir bir din olduğunun ekonomik alandaki geçerliliği ile gösterilmesi ve yeryüzünün herhangi bir coğrafyasında yaşayan Müslümanların, İslam'a uygun bir hayat yaşama isteklerine, İslam ekonomisi açısından rehberlik yapılması olarak ifade eden Abdullahoğlu, "**Maruf Vakfı İslam Ekonomisi Enstitüsü**, İslam ekonomisi alanında düşünce, referans, literatür ve danışma merkezi olabilecek bir çalışma gerçekleştirmek amacındadır" dedi.

Kurucular Kurulu İkinci Toplantısı (16.06.2016)

Maruf Vakfı Kurucular Kurulu, vakıf merkezinde iftar yemeğinde bir araya geldi.

Toplantının açılış konuşmasını Maruf Vakfı Başkanı Adnan Danışman yaptı. Konuşmasında vakfın özel bir ihtisas alanına dönük olarak ilmi faaliyet yapmak üzere dizayn edildiğini ifade eden Danışman,

" Bu amaç; İslam Ekonomisi konusunun detaylı bir şekilde çalışılması ve tarihin derinliklerinde ve rafların arkalarında kalmış olan bu son derece kıymetli konunun gün yüzüne çıkarılması ve çağdaş insanın idrakine sunulmasıdır. İlmi bir araştırma merkezi olarak, dünyada konuyla ilgilenen herkes için bir referans merkezi olması için çalışacağız."

AÇILIŞ MERASİMİ

Açılış Merasimi – 15.10.2016

Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Maruf Vakfı Genel Merkezinin Açılışına Katıldı.

Maruf Vakfı Genel Merkez açılışı, Vakfımızın Zeytinburnu'ndaki merkezinde yoğun bir katılımı gerçekleştirildi.

Açılışa, çok sayıda siyasetçi, bürokrat, akademisyen, iş adamı ve önde gelen sivil toplum kuruluşlarının başkan ve temsilcileri katıldı.

Maruf Vakfı Yönetim Kurulu üyeleri ve kurucu üyelerinin de hazır bulunduğu açılış programında selamlama konuşması yapan

Maruf Vakfı Başkanı Adnan Danışman ;

“ Bugün belki de son üç yüzyıldır İslam Ekonomisi ile yapılan araştırmaların kesintiye uğradığı dönemden yeni bir döneme geçmenin günü olacaktır diye temenni ediyorum. İslam Ekonomisi derken biz kapitalizmin yaşanabilir olmasını gerektiren finansal yapının İslamlaştırılmasını kastetmiyoruz. Tamamen Kapitalizmin ileriki dönemlerde bir kırılma noktasıyla karşılaşabileceğini ve bu kırılma noktası sonrasında dünya halklarına öncelikle İslam coğrafyasına ama genelde dünya halklarına İslami bir yaşam biçimi önerisi koyma çabası içerisindeyiz. Yani tamamen bir ekonomik model oluşturma çabası içerisindeyiz. ” dedi. Danışman, amaçlarının Kur'an ve Hz. Peygamberin hayatındaki sabitelere uygun yaşanabilir uygulanabilir bir ekonomik model oluşturmak olduğunu ifade etti.

Maruf Vakfı İslam Ekonomisi Enstitüsü Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu “ Son derece ciddi bir iddianın arkasına takılmış bir kısım önemli değişimleri gerçekleştirmek üzere bir adım atmak ya da bir bardak suyu oluşturmak için bir damlayı oluşturmak üzere bir hareketin içine girmiş bulunuyoruz. Biz ekonomi meselesini konuşurken, değerlendirirken genelde ekonomi seküler bir iştir diye bir niteleme ile karşı karşıya kalıyoruz. Ama Kur'an'ı okuduğumuzda da ekonominin kulluğun son derece önemli bir parçası olduğuna ilişkin muhkem yargılarla karşılaşılıyor. Bu vakıf, bu enstitü kendi değerlerimizden hareket ederek bu zihin inşasını oluşturmak için bir mücadeleye giriyoruz. Bu vakıf, bu enstitü böyle bir faaliyeti yapmak üzere harekete geçmiş bulunuyor. Bunu sadece kendi başına yapması gibi bir alternatif söz konusu değil. Bu konuyla ilgili düşüncesi olan bilgisi olan bu meseleyi paylaşmak ve bunun mücadelesini ortak vermek gibi bir anlayışımız var. İnşallah bu konuda bütün dostlardan yardım almaya gayret sarf edeceğiz” dedi.

İş dünyası olarak dünyanın içinde olduğu ekonomik sisteme itirazları olduğunu vurgulayan **ASKON Başkanı Mustafa Koca**, “Türkiye'nin kuzeyi tokluktan, güneyi açlıktan ölmek zorunda değil. Marmara Bölgesi'ndeki insanların yaşam kalitesi Güneydoğu'dakiyle aynı değil. Bunun sebebi olan acımasız kapitalist sisteme itirazımız var ” dedi.

Esmedy Yönetim Kurulu Başkanı Ethem Sancak, Maruf Vakfı'nın kuruluşundan büyük heyecan duyduğunu, “Tüm imkânlarımla bu çalışmanın emrindeyim. Son 15 yıldır bir sürü kurumumuz başka AK Parti olmak üzere geçmişimizi görmek, ayağa kalkmak, ümmete hizmet konusunda müthiş bir çaba içindeler. Naçizane onların da birer parçası olmaya çalışıyorum. Maruf Vakfı İslam ekonomisine dayalı yeni bir dünya oluşturma çalışmalarını içerisinde önemli bir yere sahip olacaktır” dedi.

İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yusuf Tuna, “İslam ekonomisi ahlaklıdır hayat tarzıdır. Bu yeni bir iddia değildir. Var olanı, üç yüz yıldır küllenen bir şeyi biz açmaya ortaya koymaya çalışıyoruz. Bugün burada başlattığımız bu hareketin devletimizin, hükümetimizin de küresel düzeyde başladığı hareketle aynı noktada olduğunun farkına varmamız lazım” dedi. Konuşmasına **İslam Ekonomi Enstitüsü'nün** hazırladığı ders programı içeriği hakkında açıklamalarda bulunarak devam eden Tuna, “ Keynesin ifade ettiği ideal faiz oranı sıfırdır. Bunu yakalamamız gerekiyor. Kurulan bu vakfın ileride çok maruf bir vakıf olacağına inanıyorum. Eğer biz sağlam bir ahlak bir düstur oluşturursak, bir marka bir model oluruz” dedi.

Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, konuşmasında, dünyada yeni bir paradigmaya, yeni bir bakış açısına ihtiyaç duyulduğunu dile getirerek, Maruf Vakfının üzerinde odaklanacağı, yoğunlaşacağı alanın bu açıdan önem taşıdığını ifade etti

Marufu, “akıl ve vicdan sahibi her Allah'ın kulunun kabul edebileceği evrensel doğrular seti” şeklinde tanımlayan Kurtulmuş, “Siyasete bakacağım da nereden bakacağım? Maruf penceresinden bakanın illa Müslüman olması da gerekmiyor, vicdan, insaf ve akıl sahibi olması, olayları kavraması bakımından yeterlidir. Bunların ne olduğunu biliyoruz. Ama bunları, bugünün diliyle insanlara anlatmak sorumluluğumuzdur.” diye konuştu.

Numan Kurtulmuş, maruf anlayışı içinde hareket etmenin, bireysel ahlakın yanı sıra onun iyi bir şekilde yaşanması için de sistem ahlakını kurabilmeyi zorunlu tuttuğunu vurgulayarak, “Marufun egemenliği bizim hayatımızın önemli hedeflerinden birisi olmak mecburiyetindedir. Zamana, zemine, tarihe göre değişmeyecek olan evrensel ilkeler üzerinden, bütün insan vicdanına ve aklına hitap eden ilkeler üzerinden yeni bir sözlü söylemenin, yeni bir siyaseti geliştirmenin, yeni bir ekonomik anlayışı ortaya koymanın vaktidir. Bunu yaparken, şu hataya da düşmemek lazım. Biz sadece bir boşluğu doldurmak için, söylenmemiş bazı sözleri söylemek için bunları söyleyerek yolumuza devam etmeyeceğiz. Biz, tam tersine, dünyaya bir türlü huzur, barış, adalet getirmemiş olan şu andaki anlayışın yerine alternatif bir anlayışı ortaya koymak için bu çalışmalarını sürdüreceğiz ve mükemmel hale getirmeye çalışacağız.”

Başbakan Yardımcısı Kurtulmuş, Maruf Vakfı gibi vakıfların kurulmasının, Türkiye, Türk milleti ve İslam ümmeti için büyük bir sevinç ve umut vesilesi olduğunu ifade etti..

ZİYARETLER

DOÇ. DR. HAKAN SARIBAŞ VAKFIMIZI ZİYARET ETTİ

Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hakan Sarıbaşı Vakfımızı ziyaret ederek **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu ile görüştü. Yapılan görüşmede İslam Ekonomisi Enstitüsü Araştırmacılarından Sercan Karadoğan da hazır bulundu. **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu, Doç. Dr. Hakan Sarıbaşı ve İEE Araştırmacısı Sercan Karadoğan İslam Ekonomisi üzerine bir sohbet gerçekleştirdiler.

Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Anabilim Dalı'nda görev yapan Doç. Dr. Hakan Sarıbaşı İslam İktisadı, genel olarak kurumsal iktisat, özel olarak da kurumların iktisadi büyüme üzerindeki etkileri ve matematiksel iktisat üzerinde çalışmaktadır.

PROF. DR. MEHMET ASUTAY VAKFIMIZI ZİYARET ETTİ

Durham Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Asutay vakfımızı ziyaret ederek **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu ile görüştü. Yapılan görüşmede **İslam Ekonomisi Enstitüsü** araştırmacıları Sercan Karadoğan ve Akif Berber de hazır bulundu. **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu, Durham Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mehmet Asutay, İEE Araştırmacıları Sercan Karadoğan ve Akif Berber İslam Ekonomisi üzerine bir sohbet gerçekleştirdiler.

İslam Ekonomisi Enstitüsü Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu, Asutay'a Vakfımız ve **İslam Ekonomisi Enstitüsü**'nün çalışmaları hakkında bilgi verdi. **İslam Ekonomisi Enstitüsü**'nün İslam Ekonomisi üzerine olan çalışmaları hakkında fikir alışverişinde bulunuldu.

DOÇ. DR. FARUK BAL VAKFIMIZI ZİYARET ETTİ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Faruk Bal vakfımızı ziyaret ederek **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu ile görüştü. Yapılan görüşmede **İslam Ekonomisi Enstitüsü** araştırmacıları Sercan Karadoğan ve Akif Berber de hazır bulundu. **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu, İstanbul Medeniyet Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Faruk Bal, İEE Araştırmacıları Sercan Karadoğan ve M. Akif Berber İslam Ekonomisi üzerine bir sohbet gerçekleştirdiler.

İslam Ekonomisi Enstitüsü Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu, Bal'a vakfımız ve **İslam Ekonomisi Enstitüsü**'nün çalışmaları hakkında bilgi verdi. **İslam Ekonomisi Enstitüsü**'nün, İslam Ekonomisi üzerine olan çalışmaları hakkında fikir alışverişinde bulunuldu.

YRD. DOÇ. DR. NURULLAH GÜR VAKFIMIZI ZİYARET ETTİ

Medipol Üniversitesi Öğretim Görevlisi Nurullah Gür vakfımızı ziyaret ederek **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu ile görüştü. **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu, Gür'e vakfımız ve **İslam Ekonomisi Enstitüsü**'nün çalışmaları hakkında bilgi verdi.

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün, İslam Ekonomisi üzerine olan çalışmaları hakkında fikir alışverişinde bulunuldu.

YRD. DOÇ. DR. İSHAK ARSLAN VAKFIMIZI ZİYARET ETTİ

İstanbul Şehir Üniversitesi Öğretim Görevlisi Yrd. Doç. Dr. İshak Arslan vakfımızı ziyaret ederek **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu ile görüştü. Görüşmede **İslam Ekonomisi Enstitüsü** araştırmacılarından Sercan Karadoğan ve M. Akif Berber de hazır bulundu.

İslam Ekonomisi Enstitüsü Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu, Arslan'a vakfımız ve **İslam Ekonomisi Enstitüsü**'nün çalışmaları hakkında bilgi verdi. **İslam Ekonomisi Enstitüsü**'nün, İslam Ekonomisi üzerine olan çalışmaları hakkında fikir alışverişinde bulunuldu.

PERİYODİK DERSLER

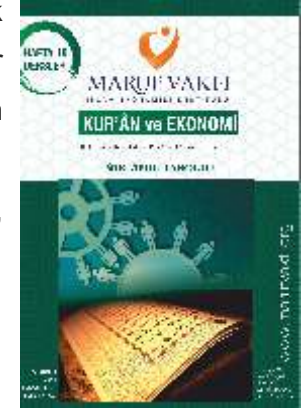
1. Kur'an ve Ekonomi

Vakfımızın yeni binasına geçmesinden önce başlayan Kur'an ve Ekonomi derslerinde bugüne kadar 71 oturum yapılmıştır. İktisadi konularla ilgili olan ayetler derslerin konusu olmuş ve bu ayetlerin gerek meal gerek tefsirlerine de başvurulduktan sonra bugüne dair ne söylediği üzerine bağlam içinde analizler ve fikir teatileri yapılmıştır.

Kur'an ve ekonomi dersi **İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün** en çok önem verdiği derslerin başında gelmektedir. Bu bağlamda ayrı bir başlık altında dersin amaçları ve analizi sunulacaktır. Bu dersin amaçlarını şu şekilde ifade edebiliriz;

- Kur'an'da ekonomiyle ilgili bütün ayetlerin ortaya çıkarılması, ekonomik projeksiyonların yapılması
- Konu ile bağlantılı olan ayet kümelerinin birlikte değerlendirilmesi

- Kur'an'daki ekonomik kavramların taranması (Kur'an'daki ekonomik kavram haritası)
- Bu yaklaşımı daha sonra aynı şekilde Sünnet ve ekonomi bağlamında da uygulamayı hedefliyoruz. Kur'an'daki ekonomiyle ilgili, ilintili, ilişkili ayetlerin ekonomi-ahlak-toplum-insan-psikoloji bağlamında incelenmesi bir İslam iktisat sistemine dair önemli bir parametredir. Kur'an mantığında ekonomi salt soyut bir alan değil insanın imanının kalitesini, inancının gücünü gösteren somut bir göstergedir.

İlk aşamasının son safhasındaki bu dersler sonrasında Kur'an-ı Kerim'deki ayetler konularına ve diğer bazı tasniflere göre toparlanacak ve bir anlam haritası oluşturulmaya çıkarılacaktır. Bu çalışmadan, bugüne kadar Kur'an'ın tümüne getirilmemiş olan bu iktisadi bakış açısı ile bize yeni meselelere çözüm üretme açısından yol göstereceği ümit edilmektedir.

2. İkmal Sohbetleri

Her hafta Perşembe akşamları gerçekleştirilen ikmal sohbetleri de yaklaşık beş yıllık bir süredir düzenli devam etmektedir. Kur'an ve Ekonomi derslerinden farklı olarak burada herhangi bir konu projeksiyonu olmadan mushaf sırasına göre her bir derste Kur'an-ı Kerim ayetleri teker teker işlenmekte ve bu ayetlerin anlamları üzerine tefekküre gayret edilmektedir.

İSLAM EKONOMİSİ DÜŞÜNCE OKULU

Maruf Vakfı'nda, lisansüstü araştırmacılara yönelik faaliyetlerde bulunan **İslam Ekonomisi Enstitüsü** yanında daha çok genel dinleyiciye yönelik derslere odaklanan **İslam Ekonomisi Düşünce Okulu** ihdas edilmiştir. Bu düşünce okulunda, aylık olarak Cumartesi günleri oturumlar yapılmakta ve İslam Ekonomisi'ne giriş düzeyindeki mevzular, etüdlere konu olmaktadır.

1. Kur'an'da Ekonomi Tasavvuru Sıtkı ABDULLAHOĞLU

İslam Ekonomisi Enstitüsü lisans öğrencilerine yönelik "İslam Ekonomisi Düşünce Okulu" adıyla aylık seminerler başlattı.

"Kur'an'da Ekonomi Tasavvuru" başlığını taşımakta olan seminer **İslam Ekonomisi Enstitüsü** Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu'nun sunumu ile gerçekleştirildi.

Enstitü Başkanı Sıtkı Abdullahoğlu tarafından sunulan "Kur'an'da Ekonomi Tasavvuru" başlıklı seminerin alt başlıkları ve içerik şöyledir:

1. Kur'an'da Temel Ekonomik Paradigmalar

- Evren ve içindekiler birer yaratıktır. Onları bir Yaratan vardır.
- Yaratan yaratıklarıyla ilgili olarak nimetler yaratmış ve bu nimetin dağılımı ile ilgili olarak bazı düzenler koymuştur.
- Evren nimetlerle doludur, her canlıya her zaman yetecek kadar nimet vardır.
- Nimetlerin canlılara ulaşmasına, nimetlerin canlılar tarafından kontrol ve tasarruf edilme noktasında yetkilendirilmesine rızık paradigması olarak bakıyoruz.
- Evren ve içindekiler birer yaratıktır. Onları bir Yaratan vardır.
- Yaratan yaratıklarıyla ilgili olarak nimetler yaratmış ve bu nimetin dağılımı ile ilgili olarak bazı düzenler koymuştur.
- Evren nimetlerle doludur, her canlıya her zaman yetecek kadar nimet vardır.
- Nimetlerin canlılara ulaşmasına, nimetlerin canlılar tarafından kontrol ve tasarruf edilme noktasında yetkilendirilmesine rızık paradigması olarak bakıyoruz.

2. Kur'an'da gelir ve servet dağılım düzenleri

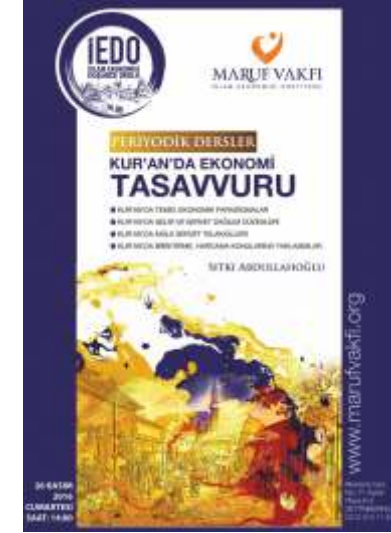
- Bu konuda iki dağılım mekanizması olduğunu görüyoruz: Onlardan birincisi, Asıl dağılım, diğeri ise ikincil dağılımdır. Buna yeniden dağılım diyoruz.
- Verili şartlar asıl dağılımı ilgilidir. Canlının hiç dahil olmadığı nimetlere sahip olması alanıdır. Bunlar yüksek seviyeli de olabilir, düşük seviyeli de olabilir. Miras, şartları belli bir belde doğmak vs. vs.
- Şartlar hiç bir zaman eşit değildir. Dağılım da eşit değildir. Ancak bir imtihan serüvenine sokulan insan, yeniden dağılımı yapma noktasında sorumlu kılınmış ve olabildiğince eşitliğe gayret etmesi kendisinden istenmiş ve beklenmiştir.
- Gelir ve servetin dağılımı merkezden çevreye doğru yayılmalı ve en ücra noktaya ulaştırılmalıdır. Her insan bir merkezdir. Ve her birinin bir çevresi vardır.
- İslam toplumunun var olduğu (İslam ekonomisi anlayışının hakim olduğu) bir yerde, unutulmuş, mağduriyete mahkum olmuş, maduniyete mecbur kalmış kimse olamaz.

3. Kur'an'da mülk-servet telakkileri

- Mülk Allah'ındır. Onu dilediğine/dileyene dilediği kadar verir, dilediğinden dilediğince geri alır.
- Malı veren onu dağıtmayı murat etmektedir. Nasıl dağıtılacağını yine kendisi ifade etmektedir. Ancak anlaşılan o ki, o belde mahrum canlı kalmayacak şekilde dağıtım esastır. Dağıtım da kendini mahrumiyete bırakmamalıdır.
- İnsanın malı kendisinin kazandığına ilişkin iddiası gülünçtür. İnsan, çalışmak ve işin hakkını vermekle yükümlüdür. Ondan sonuç yaratmak Allah'ın işidir. Çalışmadan beklemek de anlamsız bir yorumdur.
- Malın zenginler arasında dönüp dolaşan bir devlete dönüşmesi alsa kabul edilemez. Dağılım yapılmak zorunluluğu vardır.
- Tasarruf ile Kenz arasında bir nüans vardır. Onu iyi tayin etmek gerekir. Tasarruf serbest, kenz yasaktır.
- Gayr-i meşru yoldan kazanç kabul edilemez.
- Mal ile kurulan duygusal ilişki sınırlandırılmak zorundadır. Onunla kurulan ilişkiye aşkın bir anlam yüklemek ve ona göre, kazanmak, muhafaza etmek ve harcamak gerekir.
- Malı verenin rızasını kazanma düşüncesi harcamanın en temel doğruluk eksenidir.
- Miras gibi konular dahi dağıtım esaslıdır.

4. Kur'an'da biriktirme, harcama konularına yaklaşımlar

- Biriktirip harcamayanlar zemmedilir.
- Ele geçen varlıkların dağıtılması için mütemediyen talimatlar vardır.

İSLAM EKONOMİSİ DÜŞÜNCE OKULU

2. İslam Ekonomisi Birikimini Yeniden Düşünmek Sercan KARADOĞAN

24 Aralık 2016'da Sercan Karadoğan tarafından gerçekleştirilen sunumda, Türkiye ve dünyada İslam Ekonomisi üzerine yapılan ilmi araştırmaların genel gidişatı aktarılmış ve bunlar yorumlanmıştır. Finans alanına doğru olan ağırlıklı yönelim tedkik edilmiş ve bunun sebepleri ve olası sonuçları üzerine çıkarımlarda bulunulmuştur. Karadoğan sunumunu bu alanda yapılması gereken; temel kurma ve mevcut sistemin ilmi analizinden sonraki önerilerine dikkat çekerek sonlandırmıştır.

İslam Ekonomisi Nedir ?

- İslam ekonomisi; İslam'ın ana kaynaklarından beslenen, kendi aksiyomlarına, değer sistemine, metodolojisine ve işlevsel kurumlarına sahip bir ekonomi modeli ve sistemidir.
- İslam ekonomisinin faaliyet alanı; İslam'a dair değerlerin çalışılmasını, gerçek hayattaki ekonomik fenomenlerin analizini ve var olan ekonomileri İslam ekonomisinin işlediği bir sisteme dönüştürecek araçları ve yolları bulmayı sağlayacak araştırmaları içermektedir.

İslam Ekonomisinin Kökenleri

- İslam ekonomisinin kökenleri Müslümanların ilk dönemlerine kadar uzanır.
- İslam'ın ilk yıllarından itibaren, Müslümanlar ekonomiyle hem teorik hem de pratik anlamda iç içeydiler. Bunu sonucu olarak da iktisadın temelleri olabilecek pek çok görüş, fikir ve önerme «ekonomi bilimi» içerisinde ifade edilmeden önce Müslüman düşünürler tarafından ele alınmıştı.
- İslam ekonomisinin köklerine ilişkin araştırmalar İslam iktisat tarihi, İslam iktisadi düşünce tarihinin ve bir ölçüde de fıkıh alanının konusudur.
- Bugün bu alanlardaki çalışmalar neticesinde, İslam düşünürlerinin daha ilk asırlardan itibaren maliye, hazine, vergi, ticaret, üretim-tüketim, tarım, zanaat, işbölümü, mülkiyet, ücret, borç gibi pek çok iktisadi konu üzerinde kapsamlı ve ayrıntılı çalışmalar ortaya koydukları ortaya çıkmaktadır.

İslam Ekonomisinin Gelişim Evreleri

- 1. İlk evre. biçimlenme dönemi: vahyin kesilmesinden sahabeler döneminin sonuna kadar ki süreci kapsar. (11-100/632-718). Ekonomi fikirleri, tamamen İslam'ın içsel kaynaklarına dayanmaktadır.
- 2. İkinci evre. tercüme dönemidir. Yabancı düşüncelerin Arapça diline çevrildiği ve Müslüman âlimlerin diğer milletlerin entelektüel ve pratik çalışmalarından istifade etme fırsatına sahip oldukları dönemdir. (2.-5. yy./8.-11. yy.)
- 3. Üçüncü evre. Yeniden tercüme ve aktarım dönemi. Yunan-Arap İslam düşüncesinin Avrupa'ya tercüme ve diğer bağlantılar aracılığıyla ulaşması. (6.-8.yy/12.-15.yy)
- 4. Dördüncü evre. taklit ve durgunluk dönemi. Yeni düşüncelerin teşekkülünün neredeyse durduğu dönem. (10.-11.yy/16.-17.yy)
- 5. Beşinci evre. uyanış ve kıpırtı dönemi. İslah ve yenilik düşüncelerine dair seslerin Müslüman dünyasının farklı köşelerinden yükselmeye başlaması. (12.-13.yy/18.-19.yy).

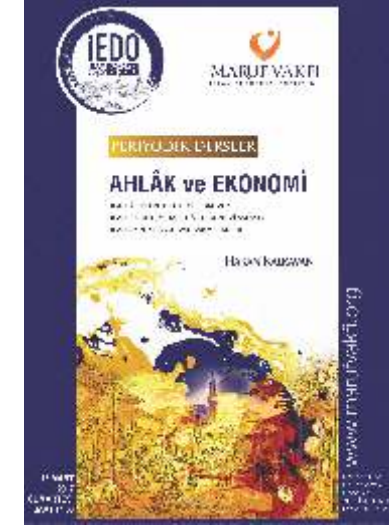
İSLAM EKONOMİSİ DÜŞÜNCE OKULU

3. Ahlak ve Ekonomi Hakan KALKAVAN

İslam Ekonomisi Enstitüsü, lisans öğrencilerine yönelik “ İslam Ekonomisi Düşünce Okulu” adıyla başlattığı aylık seminerlerin üçüncüsü yapıldı.

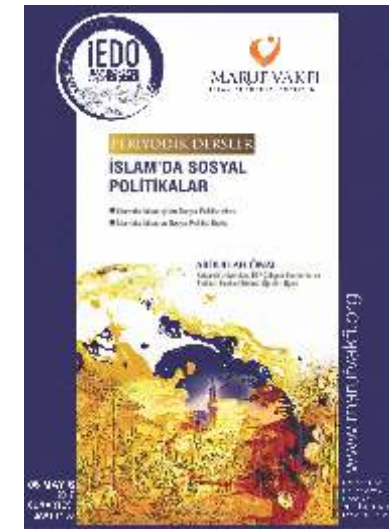
Hakan Kalkavan'ın “Ahlak ve Ekonomi” başlıklı seminerin alt başlıkları şöyledi.

- Ahlak mı önce gelir İktisat mı?
- Ahlak-Dışı (Meta-Ahlak) Ekonomi Anlayışı
- Ahlakın İktisadi Davranışa Etkileri

4. İslam'da Sosyal Politikalar Abdullah ÖNAL

6 Mayıs 2017'de Kırklareli Üniversitesi öğretim üyesi olan Abdullah Önal tarafından gerçekleştirilen sunumda İslam'da sosyal politikalar konu edilmiştir. Sosyal politika bilim dalının gelişimini aktaran Önal, İslam'ın bütüncül bakış açısında bu tasnifin kullanım alanının nereye denk düşeceğiyle alakalı analizler yapmış ve öneriler sunmuştur.

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

İslam Ekonomisi Enstitüsü faaliyetleri içerisindeki İslam İktisat Felsefesi seminerleri, alanlarının uzmanları ile İslam'ın Müslümanca bakış önerisi etrafında bir iktisat temeli kurma amacını taşımaktadır. Bu minvalde farklı temalarda yapılan oturumlarla birlikte, İslam Ekonomisi alanındaki araştırmacıların doğru bir düşünme tarzı geliştirmesine yardımcı olması hedeflenmiştir. Böylece, çeşitli alanlarda araştırma yapan akademisyenlerin ortak bir İslami zeminde üretim yapmaları ve aynı bütünün parçaları olarak ilmi faaliyet göstermelerine yardımcı olması beklenmektedir.

Prof. Dr. Ekrem DEMİRLİ
“İslam'da Allah-Evren-İnsan Tasavvuru”

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin konusu “İslam'da Allah-Evren-İnsan tasavvuru” İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ekrem Demirli'nin sunumu ile gerçekleştirildi.

Prof. Dr. Ekrem Demirli;

“ Biz “Bismillahirrahmanirrahim” derken rabbin adını okuyoruz. İlk gelen ayet besmeledir. Yani bismelenin manasıdır. Bu bir dünya görüşü tercihidir.

İslam'ın temel tariflerinden biriside Allah'ın kudreti, mutlak gücü, buyruğu karşısında insanın yapamam edemem acziyetinin ifadesidir.

İlahiyat ilminin olabilmesi için şu şartların olması lazım. Birincisi öncelikle vahiy olacak. Vahiy yoksa ilahiyat ilmi olmaz. İkincisi, vahiy mutlak anlaşılmaz olmayacak. Üçüncüsü bunun anlaşılması seçkinler zümresinin elinde olmayacak. Dördüncüsü herkes tarafından da anlaşılacak. Beşincisi anlaşılması için özel bir usul gerekecek.

Bir şeyin İslami olması demek aynı zamanda belirli bir ahlaki standarda uygun olması demektir. Bir şey İslami ise o vahiy temellidir.

Şimdi ilk vahyi düşünün. Mesela peygamber ilk vahyi aldı geldi. Ne diyecek. Allah diye bir şey var. Bunu nasıl ispatlayacak. Ne kadar vakit alacak, diyelim ki şu kadar. Müslüman düşünürler diyorlar ki bu böyle değil, peygamber daha iki şeyi biliyor olmalıydı. Bir Allah'ın varlığını iki Allah'ın insanlarla ilişkisini. Bundan dolayı Peygamber Efendimize peygamberlik diye bir şey olmaz demediler. Ne dediler, sen yalancısın, sen sihirbazsın, sen kâhinsin dediler. Kategorik olarak birisi vahyi getirebilir mi bunu reddetmediler. Müslüman düşünürler önce buradan hareket ediyorlar. Diyorlar ki “Müslümanlar için anlatacakları dinin meselesi ispatı vacip değildir.” Ateistlerin susturulması değil. Modern dünyada aklın buna yatması çok zor. Bu modern dünyada ateizm çok ciddi bir problemdir. Müslüman düşünürler insanların ateist olabileceğini kabul etmiyorlar. İstisnası var. İslam Filozofları teknik olarak bunu kabul ediyor. Allah'ın varlığını da ispatlanır bir şey olarak düşünüyorlar. “O adam ateisttir ama biz onu ikna edebiliriz. Allah'ın varlığını ispat edebiliriz” diyorlar. Ama hâkim gelenek, ehlisünnet kelim geleneği ve bunun içerisinde tasavvuf geleneği Allah'ın varlığı meselesini bir poze olarak kabul ediyor. Bu bir postula, Allah vardır tartışacak bir şey yoktur...”

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

Mustafa İSLAMOĞLU “İslam'da Allah-Evren-İnsan Tasavvuru”

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin konusu “İslam'da Allah-Evren-İnsan tasavvuru” Mustafa İslamoğlu'nun sunumu ile gerçekleştirildi.

Mustafa İslamoğlu;

“Varlık felsefeleri farklı farklı varlık hiyerarşisi kurarlar. Bizdeki varlık hiyerarşisi, yunan batı aklındaki varlık hiyerarşisi ile aynı değildir. Yunan batı aklında varlık hiyerarşisi şu sıraya göre kurulur; Âlem, tanrı, insan.

Fakat İslam aklında bu sıra böyle değildir. Allah, ondan sonra insan, ondan sonra âlem. Fakat Kuran aklında bu üçü aynı alan içinde değildir. İki ana alan vardır. Bir, mutlak sonsuz sınırsız alan Allah. Gerisi mukayyet sonlu sınırlı Âlem ve insan. Yani biri halik diğerleri mahlûktur. Dolayısıyla Allah mutlak olan tek varlıktır. Onun için mülkün sahibidir. Allah'ın âlemle ve insanla ilişkisi yaratan yaratılan ilişkisidir. Yani bir hiyerarşi yoktur. Bu bir piramit sistemi değildir. Piramit sistemi İslam'a Kur'an'a taban tabana zıt bir sistemdir. Panteizm dediğimiz ve İslam tasavvufuna vahdeti vücut şekilde girmiş bir sistemdir. O sistemde mahiyet farklılığı yoktur. Altan üste veya üstten alta geçiş

mümkündür. Tanrı bazen yukarıdan aşağı iner ve insanın içine girer. İnsanla birleşir. Bu da iki şekilde olur. Ya tanrı ile insan birleşir ehad denir. Ya da tanrı insana geçer buna da hulul denir. Bunların hepsi reddedilmiştir.

Kendi çağınıza teoriler çıkarırsınız. İlkeler sabittir. Bazen Kur'an kurallar bile koymaz. O ilkeleri söyler. Siz, o ilkelerden kurallar çıkarırsınız. Zira durumlar değişince kurallarda değişir. Ama ilkeler hiç değişmez. O ilkeler nedir? Haşr Suresi 7. Ayeti. Bir, “Servet belli ellerde devlete dönüşmesin” Kur'an'da devlet kelimesinin geçtiği tek yer vardır o da haşr suresinin 7. Ayetidir. İslam iktisadının en temel kurallarından birini koyar. Servetin devlete dönüşmemesi. Servet belli ellerde temerküz edip o ellerde bir güce dönüşmesin. Bu Kur'an için çok önemlidir. Onun için Kur'an serveti belli ellerde temerküz ettirmemek için tedbir almaya başlar. O tedbirlerden biri infaktır. Zekât infaka tabidir. Sadaka infaka tabidir. İnfak ana başlıktır. Diğerleri alt başlıktır.

İnfak geçişli/müteaddi bir kelimedir. Müteaddi fiiller mutlaka üçüncü şahıs isterler. Yani bir şeyi biri birine verecektir. Öteki olmadan infak edemezsiniz. İnfak nefak kelimesinden türetilmiştir. Günlük Arapçada metroya, metro enfak derler. Aslında nefak köstebek yuvasına denir. Çok ilginçtir. Münafıkta buradan gelir. Kur'an “Nifaka karşı önlem almak isteyen infak etsin” der. Buna sureler ayırır. Bunların en belirgin olanlarından biri enfal suresidir. Bir başka sure tevbe suresidir. Münafık, infak etmek istemeyen kişidir. Kur'an'da Sadakayı Necva diye bir sadaka vardır. Bu özel görüşme sadakasıdır. Allah resulüne birileri gelerek özel görüşme talep ediyorlardı. Amaçları Resulden bir şey öğrenmek değil, etraftaki insanlara bunu güç olarak satmaktır. İşte bunu engellemek için Kur'an bir sadaka teşri kıldı. Buna necva sadakası denir. Hz. Ali “bu sadakanın bulunduğu günün akşamı yeni bir ayetle kaldırıldı” diyor. Aslında ayetin devamıdır. Maksat hâsıl oldu. Münafıklar hemen vazgeçtiler. Nifak infak zıtlığı işte zekât onun içinde bir bölümdür. Kur'an zekâti sadece verilmesi için emretmez. Faizden de kaçınmayı emreder. Bu anlamda bir farz bir harama karşıdır. İnsan zekât verse de faizden kaçınmasa zekât vermenin sonucunu elde edemez. Zira bu ikisi birbirinin zıttıdır. Faiz isimlendirmesi doğru bir isimlendirme değildir. Osmanlıda hileyi şer'iyye olarak yapılmıştır. Zira Osmanlı maliyesi belli bir dönem krize girdi ve devlet %10 faizle borçlanmaya başladı. Şeyhül İslamlardan faiz fetvası aldılar. Riba fetvası istediler adını faiz koyup güya değiştirmiş hileyi şer'iyyeye uydurmuş oldular. Allah'ın yasakladığı riba, bu faiz oluyor. Riba'nın adını faiz koyunca helal olmuş olmuyor....”

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

Yrd. Doç. Dr. İshak ARSLAN

“Modern Doğa Düşüncesinin Teolojik ve Sosyal Etkileri”

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin konusu “Modern Doğa Düşüncesinin Teolojik ve Sosyal Etkileri” İstanbul Şehir Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. İshak Arslan'ın sunumu ile gerçekleştirildi.

Yrd. Doç. Dr. İshak Arslan;

“Sizin algı olarak dünyada işgal ettiğiniz yer neredeyse kuracağınız dünya görüşleriyle çok alakalıdır...”

“ Teselsülün sona ermesi için her yerde görülen tasarım tanrının bir delili olarak görülmüştür. Bir yerde hareket varsa hareket ettiriciler vardır. Fakat bunun en sonunda hareket etmeyen bir ilke bulunmalı ki bütün hareketlerin kaynağı olsun. Bunun bir nedeni daha var. Hareket kusurla ilgilidir. Aristoteles fiziğine göre bir şey kusurlu olduğu için hareket eder. Çünkü kendi doğal yerine ulaşmak ve kendini gerçekleştirmek üzere en yüce formuna ulaşmaya çalışır.

En yüce form tanrının kendisi olduğu için ve kendisindeki potansiyelleri yüzde yüz açığa çıkardığı için artık sükûnete ermiştir ve hareket etmez. Çünkü hareket bir şey için ve bir şeye doğru olur.

Klasik insanın çok temel bir algısı vardı. O da insanın ayrıcalıklı üstün bir varlık oluşudur. Biz buna İslam düşüncesinde “hayvan-ı natıka” diyoruz. Bizim literatürümüzde emaneti taşıyan bir özelliği var. Ortak noktalardan biri insanın bu dünyaya ait olmadığı kabulüdür. Özellikle Hristiyanlık bunu abartmış ve dünyayı bir hapisane olarak görmüştür. Klasik dönemde bütün insanlığın ortak çabası maddi koşulları aşarak yukarıya çıkmaktır.

Bilim devrimi modernliğin en büyük taşıyıcı unsurlarından biridir. Bilim devrimi olmasaydı Rönesans havada kalabilirdi. Doğa görüşü değiştiği için gücünü yeni gerçeklikten alıyor.

Fizik, kimya, biyoloji gibi doğal olgulu olayları Aristotelesçilik temsil ediyor. Bundan hiç kuşku duyulmuyor. Bu bilimsel çerçeve Hristiyanlığın özü haline getiriliyor. Kâinat kitabı ile kutsal kitabın birbirini teyit ettiği düşünülüyor.

Aristotelesçiliğe yapılan itiraz dine yapılmış olarak algılanıyor. İslamiyette vatan gibi yada kilise kurumu gibi herkesi bağlayıcı üst bir merci olmadığı için yapılan içtihadlar yerel ve kişisel kalıyor. Siz bir alimin görüşünü reddettiğinizde İslamın görüşünü reddetmiş olmuyorsunuz...”

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

Prof. Dr. Bekir KARLIĞA
“ İslam Düşüncesinin Özgünlüğü ”

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin konusu “İslam Düşüncesinin Özgünlüğü” Prof. Dr. Bekir Karlığa'nın sunumu ile gerçekleştirildi.

Prof. Dr. Bekir Karlığa;

“İslam dünyasında eksik olan en önemli şeylerden biri müessesedir. İslam dünyasıyla bugünkü Batı dünyasındaki en önemli farklardan birisi müessese fikrinin hâkim olmasıdır. Batı dünyasında kurumsallaşmanın önemli bir biçimde ortaya çıkmasına karşılık bizde kurumsallaşmanın büyük çapta yok denecek kadar az olduğunu biliyoruz. Batı insanı ile Doğu insanı arasında anlayış farkı, kabiliyet farkı yoktur. Belki imkânlar biraz farklı olabilir. Ama biz bugün o imkânları da aşmış durumdayız.

Bizimle Batı arasındaki uçurumların en başında sistem sorunu vardır. Biz bir konuyu sistemleştirme yoluna gidemiyoruz veya çok azımız gidiyor. Sistemin olabilmesi için sistemin dayanağı olan metodun olması gerekir.

Yöntem belirlemeden yola çıktığınız zaman nereye gideceğiniz nereden çıkacağınız belli olmaz. Yolun sonunu görmeden yol alırsınız. Metot kelimesi yunanca bir kelimedir. “Meta hodos” gidilen yolun sonu anlamına gelir. Yani siz gittiğiniz yolun sonunu biliyorsanız bir metot sahibisiniz demektir. Eğer attığınız bütün adımlar metotlu ise sistem sahibisiniz demektir. Eğer bir ülke metodunu yani yöntemini belirlemişse, sistemini kurabilmiş ise o ülkede hem istikrar devam eder hem de medeniyet inşa edilebilir.

Bugünde dünyadaki tartışmaların temelinde akıl vahiy ikilemi yatmaktadır. Bu iki noktayı doğru vaz edemediğimiz takdirde bütün sıkıntılar buradan çıkmaktadır. İnsanoğlu ulûhiyetle beşeriyeti birbirine karıştırmaya meyyaldir. Biz görülmeyen âlemi görülen âleme bakarak anlatırız. Böyle olduğu içinde bütün dinlerdeki sapmaların temeli görülenle görülmeyeni, akıl ile vahyi daha açık bir ifade ile ilahi olanı ile beşeri olanı birbirine karıştırmaktan gelmektedir. Dinlerin en büyük sıkıntı noktası ilahi-beşeri ayrımının doğru yapılmamasıdır. Bir de seküler-laik anlayış dediğimiz bir anlayış da var ki ilahi olanı kabul etmiyor. Beşeriye her şeyin ölçüsü haline getiriyor. Aklı her şeyin ölçüsü olarak görüyor ve vahyi hiç nazarı itibara almıyor. 19. yüzyıl pozitivizmi dünyaya böyle bir şey getirdi. Pozitivizm ile birlikte laisizm dünyada yaygınlaştı. Bugün batı medeniyetinin temel sorunsallarından birisi budur. Yani dini olanı hayattan uzaklaştırmaktır. Dini olanı hayattan uzaklaştırmak yine çözüm getirmiyor. Yine eksik bir tarafı kalıyor. Önemli olan din ile hayatı bağdaştırmaktır. Bugünkü batı dünyası vahiyden yoksun biçimde yönetiliyor. Buna karşın bütün hayatını vahye adanmış bir kilise var. Bu ikisi de insan tabiatına aykırıdır. İbni Rüşd tüm bunların ayrımını yaparak yeni bir paradigma kurmaya çalıştı. Fakat Endülüs dağılınca İbni Rüşd'ün fikirleri toplumda büyük bir yankı oluşturmadan müesseseleşmeye dönüşmeden orada söndü kaldı. Avrupa 1220 yılında Aristo ile tanışmaya başlayınca Avrupa'da üniversiteler kuruldu. Üniversitelerde Arapçadan tercüme edilen eserler okutuldu...”

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

Prof. Dr. Sabri ORMAN

“ İslami İktisat: Metodoloji, Tarih, Teori ve Tatbikat ”

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin konusu “İslami İktisat: Metodoloji, Tarih, Teori ve Tatbikat” Prof. Dr. Sabri Orman'ın sunumu ile gerçekleştirildi.

Prof. Dr. Sabri Orman;

“ İktisat başka yerlerde teşekkül etti. Biz onu oradan alarak aslında İslamileştirmeye çalışıyoruz diyebiliriz. Bu manada harici bir ilimdir. Ama bizim katkılarımıza pekâlâ açık bir disiplindir. O yönde ona katkıda bulunmaya çalışmamız gerekir. İktisat iki anlamı bir kelimedir. Bu yüzden kullanırken dikkat etmemiz gerekiyor. İktisat dediğimiz zaman neyi kastediyoruz. Bazen İngilizlerin ekonomi dedikleri şeyi yani iktisadi realiteyi kastederiz. Bazen de İngilizlerin “economics” dediği şeyi kastederiz. O realiteyi inceleyen akademik disiplinden bahsederiz. Bu ikisi birbiriyle ilgisiz şeyler değildir. Ama birbirlerinden farklı şeylerdir. Biri ontolojik bir hadisedir. Diğeri epistemolojik bir hadisedir. Bu bakımdan aralarında farklar vardır. Bizim bilgi anlamında yâda akademik anlamda iktisat dediğimiz şey dahi iki şekilde mütalaa edilebilir. Bir, ekonomik realitenin içinde faaliyet göstereceği ekonomik sistem anlamında düşünebiliriz.

Bir de o ekonomik sistemi inceleyen akademik disiplin olarak da alabiliriz. Bugün farkında olarak ya da olmayarak daha çok İslam İktisadı dendiği zaman eğer ekonomi değil de akademik disiplin anlamında söyleniyorsa daha çok İslam İktisat Sistemi kastediliyordur. Hâlbuki İslam İktisat Sistemi İslami iktisadın üzerinde duracağı konulardan birisidir ama doğrusu tamamı değildir. Bugün modern literatürde iktisadi sistemler diyebileceğimiz şeye tekabül eden çalışmaları İslam İktisadı ya da İslami İktisat çalışmaları içinde çok fazla olduğunu görürüz. Hâlbuki esas olan bu sistemi netleştirdikten sonra o sistemin yapısı ve işleyişi ile ilgili çalışmalar yapmaktır. Bu yönden çok eksikimizi var. Mesela bir üretim teorimiz, bir tüketim teorimiz henüz yok. Bunun gibi bugün batılı iktisatta söz konusu olan çok sayıda teori bizde yok. Onlarda varsa bizde de olsun anlamında söylemiyorum. Ama İslami İktisat sistemi var ise eğer onun da yapısı ve işleyişinin gerektirdiği teoriler var. Bizim onlar üzerinde daha teknik derinlemesine çalışmamız gerekir.

İslami İktisat konusu İslami normlarla iktisadi realiteler arasındaki alışverişe dayandığı için belli bir teşhizatın geliştirilmesini de gerektirir. İslami ilimlerin asgari seviyesini bilmeden İslami iktisat yapmak belli bir anlamda mümkün değildir. Teknik anlamda İslami İktisat çalışması yapabilirsiniz. İlgili ayetleri hadisleri alırsınız. Onların size verdiği bir çerçeve vardır. O çerçeve içinde onların mantığını olaylara doğru yürütürsünüz. Fakat siz orada içtihat edemezsiniz. Hâlbuki İslami İktisat çalışması yapanın içtihat yapabilecek donanımına sahip olması gerekir. Çünkü olaylar her zaman net değildir. Müphem noktalar vardır. Bazen bilgiyle bazen de cesaretle işinizi halletmeniz gerekir. Bizim fikri cesaret dediğimiz şeye de ihtiyaç vardır. Kritik konularda risk alıp bir şeyler söylemeden de ilerleme olmaz. Size problemler geliyorsa o problemlerle muhatap olmanız gerekir. Problemden kaçmak ihtiyatla açıklanabilecek bir şey değildir. Bunun içinde İslami ilimler teşhizatının yeterli olması gerekir. Yeterli bilginiz yoksa az bilgiyle korkak olursunuz. İyi bilmediğiniz zaman mesafe almanız zorlaşır. Bir ilmi şahsiyetin ve bir ilmi cesaretin gelişmesi gerekir. Verim ancak o zaman olabilir...”

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

“İslam İktisat Felsefesi çatısı altındaki genel konuşmalardan sonra, lisansüstü düzeyi araştırmacılar tarafından **“kavram müzakereleri”** gerçekleştirildi. Bu kavram çalışmalarında, kavramların genel olarak İslam’da ve modern literatürdeki yerleri hakkında bilgi verilmesinin akabinde, dinleyicilerin aktif katılımlarıyla müzakereler gerçekleştirildi. İslam Ekonomisi’nin merkezi konumundaki bu kavram çalışmalarının sürmesi ve yeni açılımlar için zemin oluşturulması hedeflenmektedir.”

Hakan KALKAVAN

İslam Ekonomisi Enstitüsü’nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin **“Ahlâk”** konulu sunumu, 22 Şubat 2017 tarihinde Hakan Kalkavan tarafından gerçekleştirildi.

Hakan Kalkavan’ın seminerinin alt başlıkları şöyleydi :

- Ahlâkın Tanımı ve Konusu
- Ahlâkın Temeli
- Ahlâki Olmanın Gerekçesi

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

Sercan KARADOĞAN

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin “ **Sermaye** ” konulu sunumu, 8 Mart 2017 tarihinde Sercan Karadoğan tarafından gerçekleştirildi.

Sercan Karadoğan'ın seminerinin alt başlıkları şöyledi :

- Sermayenin Tanımı ve Günümüzdeki Anlamı
- Sermaye Birikimi ve Ekonomik Gelişme Arasındaki İlişki
- Sermaye Birikimi ve Toplumsal Değişim Arasındaki İlişki

MARUF VAKFI
İSLAM EKONOMİSİ ENSTİTÜSÜ

SERMAYE

SERCAN KARADOĞAN

- SERMAYENİN TANIMI ve GÜNÜMÜZDEKİ ANLAMI
- SERMAYE BİRİKİMİ ve EKONOMİK GELİŞME ARASINDAKİ İLİŞKİ
- SERMAYE BİRİKİMİ ve TOPLUMSAL DEĞİŞİM ARASINDAKİ İLİŞKİ

8 MART 2017
ÇARŞAMBA
SAAT 19:30

www.marufvakfi.org

Mevana Cad.
No: 77 A Blok
Plaza K:9
ZEYTİNLİFINDI
0212 510 11 25

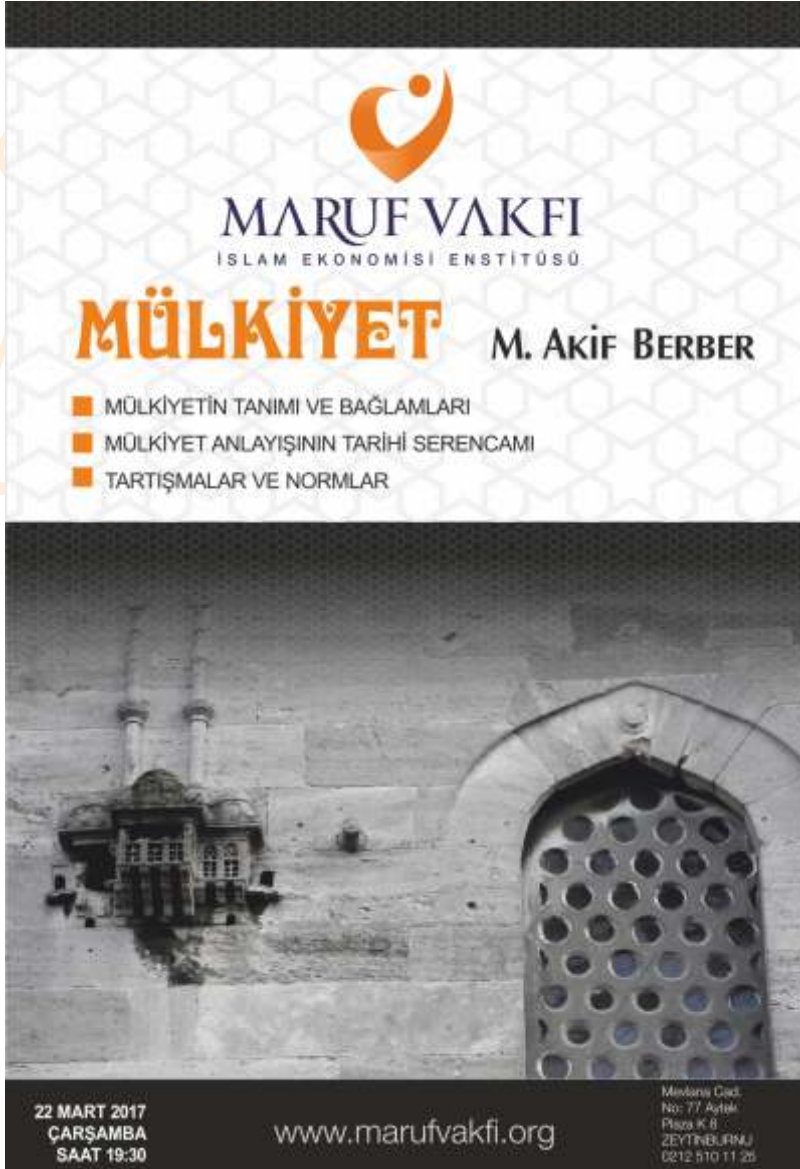
İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

M. Akif BERBER

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin “**Mülkiyet**” konulu sunumu, 22 Mart 2017 tarihinde M. Akif Berber tarafından gerçekleştirildi.

M. Akif Berber'in seminerinin alt başlıkları şöyledi :

- Mülkiyetin Tanımı ve Bağlamları
- Mülkiyet Anlayışının Tarihi Serencamı
- Tartışmalar ve Normlar

MARUF VAKFI
İSLAM EKONOMİSİ ENSTİTÜSÜ

MÜLKİYET M. AKİF BERBER

- MÜLKİYETİN TANIMI VE BAĞLAMLARI
- MÜLKİYET ANLAYIŞININ TARİHİ SERENCAMI
- TARTIŞMALAR VE NORMLAR

22 MART 2017
ÇARŞAMBA
SAAT 19:30

www.marufvakfi.org

Mevlana Cad.
No: 77 Atefe
Plaza K: 6
ZEYTİNBURNU
0212 510 11 25

İSLAM İKTİSAT FELSEFESİ

Ozan MARAŞLI

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Felsefesi ana başlıklı dersin “**Kalkınma**” konulu sunumu, 12 Nisan 2017 tarihinde Ozan Maraşlı tarafından gerçekleştirildi.

Ozan Maraşlı'nın seminerinin alt başlıkları şöyledi :

- Kalkınmanın Tanımı, Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi
- İslam İktisadi Yazınında Kalkınma
- Birey, Toplum ve İktisat Bütünlüğünde Kalkınma

MARUF VAKFI
İSLAM EKONOMİSİ ENSTİTÜSÜ
OZAN MARAŞLI

KALKINMA

- KALKINMANIN TANIMI, KAPSAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ
- İSLAM İKTİSADI YAZININDA KALKINMA
- BİREY, TOPLUM VE İKTİSAT BÜTÜNLÜĞÜNDE KALKINMA

12 NİSAN
2017
ÇARŞAMBA
SAAT 19:30

Mevlana Cad.
No: 77 Aytekin
Plaza K. 8
ZEYTİNBURNU
0212 510 11 25

www.marufvakfi.org

İSLAM İKTİSAT TARİHİ

İslam Ekonomisi Enstitüsü altında yapılan İslam İktisat tarihi dersleri, araştırmacılara tarihsel birikimin uzmanlarca aktarılması amacını taşımaktadır. Gelecek dönemde de sürmesi planlanan bu dersler, literatürde bugüne kadar eksik olan boşluğun bütünsel bir mahiyette doldurulması amacıyla başlatılmıştır.

Arap Yarımadasında Ticaret - Doç. Dr. Faruk BAL

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Tarihi ana başlıklı dersin bu haftaki konusu "Arap Yarımadasında Ticaret" Doç. Dr. Faruk Bal'ın sunumu ile gerçekleştirildi. Doç. Dr. Faruk Bal'ın sunumunun öne çıkan kısımları şunlardır ;

"Günümüzdeki modern iktisat algısı ne zaman ortaya çıkıyor? Detayına girmeden bunun üzerinde durursak bu önemli olacaktır. Problemin başladığı nokta aydınlanma çağı denen noktadır. Tabi ki bunun öncesi de var. Coğrafi keşiflerle gelen süreç ve sonrasında coğrafi keşiflerle gelen gelişmeler. Bunları geçerse aydınlanma çağı, problemin başladığı nokta özellikle batı için 18. yüzyıl diyebiliriz. Batı bu yüzyıldan itibaren ve sonrasında da 19. ve 20. yüzyılda aşama aşama teknik alanda büyük ilerleme kaydetmeye başlıyor. Teknik alandaki ilerlemeler daha çok 18. yüzyılın ikinci yarısı sonrasında 19. yüzyılın tamamında bu ilerlemeler görülüyor. Bu gelişmelerin temelinde bilim adamlarından çok işinde mahir ustaların işimi daha hızlı nasıl yapabilirim düşüncesiyle yapılan aparatlar vb. şeyler neticesinde yenilikler başlıyor. Ama bu teknik anlamda elde edilen yenilik batı insanında kendisine karşı bir özgüven oluşturuyor. Buradan demek ki ben her alanda kendi problemimi kendim çözebilirim sonucuna varılıyor. Hayatın her problemini kaldı ki geçmişte vahye dayalı olarak çözülen problemleri kendisi çözmeye başlıyor ya da çözebileceğini varsayıyor. Aslında bunun başlangıcı, tabiati keşfetmekle ilgili mücadelesi neydi? Allah'ın yeryüzü için koyduğu kanunları bulmaktı. Son nokta aklın tanrının yerine konmasına kadar geldi. Bu batının belirli bir döneminin tecrübesidir. Batı insanının yüz yıllık tecrübesi sanki bütün insanlığın birikimiymiş gibi algılanmaya başlıyor. Ne yazık ki bu düşünce 19. yüzyılda daha çok ta 20. yüzyılda bütün dünyayı etkiliyor. Özellikle 20. yüzyılda hemen hemen dünyanın her yerinde aksi bir görüş yoktur. 21. yüzyıl yeniden sorgulama dönemi olarak başlıyor.

Müslüman dünyaya gelince batı karşısında alınan teknik yenilgi artık batının mutlak doğruymuş gibi kabul edilmesine yol açıyor. Biz bütün Müslüman dünya için böyledir diyemeyiz ama genelde böyle olduğunu kabul edebiliriz. Batıdan gelen her doğru sorgulanmaksızın kabul ediliyor. Sonuçta batının akılla ulaşabilirim dediği ve bilimsel yöntem olarak ortaya koyduğu her şey artık bizde de kabul edilmiş oluyor. Müslümanlık söylemde kalıyor. Uygulamada batının ortaya koyduğu belirli bir zaman ve bölge için geçerlidir. Batının yaşadığı bu tecrübe bütün Avrupa'yı kapsamıyor. İslam dünyasında da aynı durum devam ediyor. Fakat bizim yeniden İslam'ın dünya görüşünü ve yaratıcının insanı ne tür bir amaçla yarattığı konusuna yeniden bakmamız gerekiyor. Yeniden farklı düşünmeye başlamamız gerekiyor. Meseleye yüzyıllık iki yüzyıllık bir tecrübe ile değil de binlerce yıllık bir tecrübenin ışından bakmamız gerekir. Süreci daha da kısaltırsak dünyayı en azından Hz. Peygamberden yani Müslümanların edindiği tecrübeler noktasından algılamamız gerekiyor. İnsanlığın tecrübesini de kendi kaynaklarımızın içerisinde yoğurarak her şeyi yeniden sorgulayıp yazmaya başlamamız gerekiyor. Bunun içinde ilk bakış açısı olarak insan nedir ne için yaratılmıştırdan başlayacağız. Çünkü iş burada bitiyor. Dünya'ya belirli bir amaç için geldik. Bu amaçla ilgili her türlü donanımına sahibiz. Başiboş ta bırakılmadık. Neyi nasıl yapacağımızda bize öğretildi. Bunu yaparken de İslam'ın gayesine göre yapmak zorundayız. Bu gaye insanların faydasına yönelik bir gayedir ama burada fayda denilen İslam'ın fayda dediğidir. Zarar denilende İslam'ın zarar dediğidir.

İslam'ın iktisat görüşünü de bu çerçevede ele almak zorundayız..."

İSLAM İKTİSAT TARİHİ

İslam Alimlerinin İktisadi Düşünce Tarihi ve Analizine Katkıları

Doç. Dr. Hakan SARIBAŞ

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Tarihi ana başlıklı dersin "İslam Alimlerinin İktisadi Düşünce Tarihi ve Analizine Katkıları" başlıklı sunumu Doç. Dr. Hakan Sarıbaş tarafından 25 Ocak 2017 tarihinde gerçekleştirildi.

Sarıbaş, sunumunda İslam iktisadi düşünce tarihinin dünya iktisadi düşünce tarihi içerisindeki konumu temelli bir sunum gerçekleştirmiştir. Ghazanfar'ın dilimize çevrilmiş olan "Ortaçağ İslam İktisat Düşüncesi" başlıklı derleme kitapta bahsedildiği üzere bugüne kadarki Batı kaynaklı iktisat tarihi yazınında Müslümanların iktisat tarihindeki katkıları görmezden gelinmiştir. Bu, iktisat disiplinine dair analizler için de geçerlidir. Oysa gelişmekte olan literatür sayesinde görülmektedir ki İslam tarihinde iktisadın çeşitli alanlarına dair, Adam Smith gibi kuruculardan önce ve muhtemelen onları etkilemiş olan çıkarımlar bulunmaktadır. Böylelikle, Schumpeter'in iktisadi düşüncenin gelişimi açısından "kayıp halka" olarak adlandırdığı dönemde Müslüman alimlerin iktisadi analizlerinin varlığının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Abdul Azim Islahi gibi akademisyenlerin bu alana dair yazdıkları bize göstermektedir ki Müslümanlar iktisat düşüncesinde sadece etkilenen ve taşıyan bir mahiyette değil ayrıca yorumlayan ve etkileyen bir yapıdadır. Değer teorisi, piyasa, fiyat gibi alanlarda alimlerin yorumları incelenirse bunların Batılı iktisat düşüncesini dönüştürdüğü gözlemlenebilir. Aynı şekilde Müslümanlar tarafından kaleme alınan, üretim ve bölüşüm gibi konular üzerindeki kıymetli yorumlar bugün yeniden değerlendirilmeyi beklemektedir.

Sarıbaş, sunumunun son bölümünde ise İbn Habib'in "adil fiyat" konusu ile alakalı olarak yorumlarını bugün için tekrar değerlendirdiği bir çalışmasına dair bilgiler verdi.

İSLAM İKTİSAT TARİHİ

Endülüs'te Sosyal ve İktisadi Yapı

Doç. Dr. Faruk BAL

İslam Ekonomisi Enstitüsü'nün yüksek lisans ve üstü öğrenciler için başlattığı İslam İktisat Tarihi ana başlıklı dersin “Endülüs'te Sosyal ve İktisadi Yapı” konulu sunumu İstanbul Medeniyet Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Faruk Bal tarafından 1 Şubat 2017 tarihinde gerçekleştirildi. Sunumun öne çıkan kısımları şunlardır ;

“Endülüs'te de temel ekonomik yapı tarıma, yine tarımın tamamlayıcısı olarak görebileceğimiz balıkçılığa ve bunlara ilave olarak ta madencilığe dayanmaktaydı. Ticaret ve endüstri gibi diğer faaliyetler, tarımsal üretim kaynaklıydı. Tarım sektörü ziraat, ormancılık, hayvancılık ve arıcılığı içermektedir.

Sanayi, Endülüs ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktaydı. Özellikle hammaddenin bolluğu ve talebin fazla olması birçok yerli sanayi türünün gelişmesine olanak verdi.

Sanayi dalları arasında demircilik, dericilik, tekstil, ahşap ve çömlekçilik belirgin bir şekilde gelişme gösterdi. İş gücü oldukça fazlaydı ve bu sektörlerde, çok yüksek miktarda zanaatkâr çalışmaktaydı. Genelde aynı meslek grubundan olanlar, çarşıda bir arada kendilerine ayrılan bölgede çalışmaktaydı. Her meslek grubunun başında kendilerine arif veya emin denilen kişiler bulunuyordu. Ariflerin görevi, meslek sahiplerini sahibu's suk karşısında temsil etmektir. Sanayiler, başlangıçta küçük ölçekte çalışmaktaydı ve ev içi üretim özelliği göstermekteydi.

Zanaatkârlar, köylülükten gelişerek bağımsız çalışmaya başlamış özel bir sınıfı oluşturmaktaydı. Kendi sanatlarında uzman kişilerdi. Üretim için gerekli, atölye genellikle kendi evlerinin bir bölümü oluyordu, hammadde için gerekli sermaye, alet ve edevat gibi tüm ekipmana sahiptiler. Daha çok kendi aile fertleriyle çalışmaktaydılar. Bazen yanlarına kendilerine yardımcı olacak ve aynı zamanda mesleklerini öğretecekleri, sabi denilen çıraklar almaktaydılar. Ürettikleri ürünleri ya bizzat imalathanelerinde ya da pazarda müşterilerine satmaktaydılar. Günlük ve aylık kazançları belirsizdi. Kurallar çerçevesinde pazarlar, mesleklere, teknik gereksinim ve taleplere göre bölümlenmekteydi. Bu da küçük çaplı bir şehir sanayiinin gelişmesine yardımcı oldu. Bazen aynı meslekten iki veya üç kişi bir araya gelerek ortaklık yapmaktaydı. Anlaşmalar sermayenin 1/2'sini, 1/3'ünü veya 2/3'ünü koymak şeklinde oluyordu. Ortaklar aynı işyerinde hisselerine göre çalışıyorlardı. Kâra ve zarara katılım, paylarına göre olmaktadır. Ortaklıkların kendine has kuralları vardı. Her şeyden önce ortaklar, ilişkilerinde dürüst olmak zorundaydı. Ortaklardan biri, kısa süreli hasta olur ya da çalışamazsa diğer ortak, onun yerine işleri yürütüyordu. Fakat uzun süreli iş bırakma durumunda işi bırakan ortak, kârdan payını alamıyordu. Müşterilerin eşyalarından birine zarar verildiğinde ya da ödünç alınan bir iş aletine zarar verildiğinde, her bir ortak zararın kendi payına düşen kısmını karşılıyordu.”

Kütüphane Çalışmaları

Vakfımız ete kemiğe bürünüp bir mekana yerleştikten sonra, İslam Ekonomisi kütüphanesi içinde neler olması gerektiğine dair fikirlerimiz de olgunlaşmış olmaktadır. Günümüzde kitap ve makalelere elektronik ortamdaki erişimin kolaylaştığı malumdur. Bu meyanda, vakfın araştırmacılarının hal-i hazırda ellerinde olan ve bir yekun tutan elektronik kaynaklar birleştirilmiştir. Daha sonrasında ise bu arşivin genişletilip detaylandırılarak bir dijital kütüphaneye dönüştürülmesi yönünde adım atılmıştır. Çeşitli referans ve bibliyografya yazılımları ile makale, kitap ve diğer akademik üretimlerin bilgilerinin toplanması ve bir veritabanı oluşturulması faaliyeti sürmektedir. Hitama yakın olan bu projede tek tek elle girilen referansların sayısı binleri geçmiştir.

İslam Ekonomisi'nin yaklaşık yarım yüzyıllık literatür birikiminin yanında, İslam alimlerinin iktisadi meselelere dair telif eserleri de ehemmiyet arz etmektedir. Alimlerin iktisadi görüşlerine dair genel eserler yahut onların herhangi bir tekil risalesi/kitabı üzerine incelemeler akademik yazın içinde mevcut olsa da bu çalışmaların, tatmin edici bir düzeye erişmemiş olduğu, alanın uzmanlarınca dile getirilmektedir. Bu eksikliğe katkı sağlamak amacıyla vakfımızda, içeriği daha sonra genişletilmek üzere on iki önemli alimin farklı kaynaklarda ve dillerdeki tüm eserleri taranmış ve iktisadi meselelere değinen risaleleri yahut kitap ve kitap kısımları belirlenmiştir. Bu eserler temin edilerek kütüphanemize kazandırılma yolundadır.

Web Sitesi Çalışmaları

Vakfımızın kuruluşuyla başlayan bir diğer faaliyet de internet sitesi çalışmalarıdır. Bu minvalde öncelikle internet sitesinin içeriğine dair fikir alışverişi yapılmış ve bir taslak ortaya çıkarılmıştır. Sonrasında ise tasarım detayları belirlendikten sonra, siteye dair özgün içerikler de hazırlanarak daha doyurucu olması hedeflenmiştir. Hem araştırmacılara hem de genele hitap eden bir adres olan internet sitemizde; vakfımızın faaliyetleri ve yayınları paylaşılmaktadır. Havadis kısmının yanında, haftalık olarak devam ettiğimiz "Kur'an ve Ekonomi" derslerinin muhtasar halleri de sitede paylaşılmaktadır. Maruf Vakfı'nın, yeni ismi ve mekanıyla müesseseseleşmesinin öncesine denk gelen kitap çalışması; "İslam Ekonomisi: Tanım ve Metodoloji Üzerine" de siteden erişime sunulmuştur. Bunların yanında; internet sitesine özel olarak hazırlanan, İslam Ekonomisi'ne yönelik faaliyetlerde bulunan yerli ve uluslararası merkezlere dair çalışma ile birlikte, bu alana yönelik çıkan süreli yayınların da yine küresel bağlamda taranmış ve bilgileri paylaşılmıştır.

Bunun yanında araştırmacıların hazırladığı bir taslak bibliyografya da siteye eklenmiştir. Türkiye ve dünyada İslam Ekonomisi alanında üretilen başlıca eserlerin bilgisini içeren bu kısım disipline giriş mahiyetindedir.

İnternet sitemiz için ayrıca yapılan çalışmaların bir tanesi de İslam Ekonomisi alanında faaliyet gösteren yerli ve yabancı araştırma merkezleri hakkında muhtasar bilgilerin yer aldığı bölümdür. Bu bölüme dünyadaki ve Türkiye'deki periyodik yayınların bilgilerinin yer aldığı "dergiler" bölümü eşlik etmektedir.

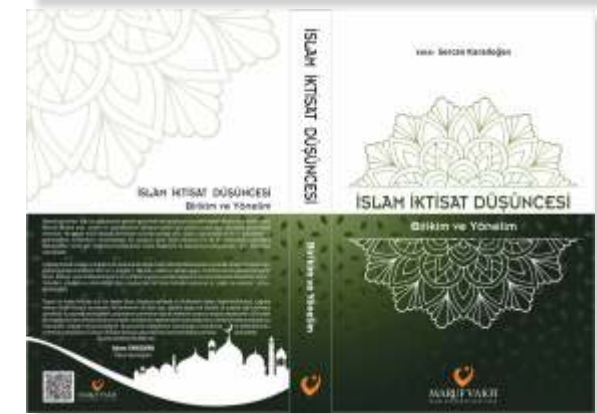
Uygulamalı İktisat

Ekonominin günden güne daha da yoğun bir şekilde niceliksel analizlerle meşgul olduğu malumdur. İslam Ekonomisi alanındaki genç araştırmacıların teknik eksikliklerinin giderilmesi amacını taşıyan müfredatımıza uyumlu olarak, "Uygulamalı İktisat" dersleri başlatıldı. Nurullah Gür tarafından verilen derslerde araştırmacılara yazılımsal bilgi sağlanmasının yanı sıra niceliksel araştırma yöntemlerine genel giriş mahiyetinde bakış açısı sağlanması hedeflenmektedir. Nisan ayında başlayan ve on ders olarak sürecek bu derslerin devamında orta ve ileri düzey uygulama dersleri planlanmaktadır.

Yayınlarımız ve Asutay ile Tanıtım

Vakfımızın geçtiğimiz yıl gerçekleşen müesseseseleşmesinden öncesine denk gelen ilk kitap çalışması "İslam Ekonomisi: Tanım ve Metodoloji Üzerine"nin devamı mahiyetindeki kitabımız 2017'nin Nisan ayında basıldı. "İslam Ekonomisi: Birikim ve Yönelim" başlıklı bu eserde ağırlıklı olarak İslam iktisadi düşünce tarihi ile alakalı önde gelen makalelerin tercümeleri mevcuttur. İslam Ekonomisi'nin duayen akademisyenleri tarafından yazılan bu makalelerde İslam iktisat tarihini dönemlendirme, İslam alimlerinin iktisadi analizlerinin tarihsel çerçevede değerlendirilmesi gibi konular işlenmektedir. Bunların yanı sıra kırk yılı aşkın süredir gündemde olan İslam Ekonomisi disiplininin durumuna dair analizler de kitabın muhteviyatı dahilindedir.

Son olarak vakfımız araştırmacılarından Sercan Karadoğan'ın ortak yazar olarak imzası bulunan makalede ise Türkiye'deki İslam Ekonomisi çalışmalarının dünü ve bugünü değerlendirilmiştir. Eserin tanıtım toplantısında konuşan ve kitapta da bir çeviri makalesi bulunan Mehmet Asutay, disiplinin genel durumuna dair faydalı bir konuşma gerçekleştirmiş ve çeşitli önerilerde bulunmuştur.

MARUF VAKFI
İSLAM EKONOMİSİ ENSTİTÜSÜ

MARUF VAKFI
İSLAM EKONOMİSİ ENSTİTÜSÜ

Seyit Nizam Mah. Mevlana Cad. No: 77 Necmettin Aytek Plaza K 8 Zeytinburnu / İSTANBUL
Tel. : 0212 510 11 25

maruf@marufvakfi.org / www.marufvakfi.org/